

NAAMSAFLEIDING VAN ANTIMONIUM.

De heer L. L. BONAPARTE schrijft daaromtrent het volgende in *The Academy*, Febr. 1884, pag. 135.

»De Arabische naam van dit metaal of van zijn sulphureet is *ithmid* (met het artikel *al-ithmid*), in 't Grieksch *στίμι, στίμις, στίβι*; in het Latijn *stibium*; in het Italiaansch, Spaansch en Portugeesch *antimonio*; in het Fransch *antimoine*. Een ander Spaansch oud alchymistisch woord: *alcimod* of *alcimud* (uit te spreken *althimod*, *althimoed* met de stemmelooze *th*), ofschoon bij den eersten oogopslag zeer verschillend van *antimonio*, schijnt echter de verbindende schakel te zijn tusschen *antimonio* en *al-ithmid*. LITTRÉ schijnt geneigd om het laaglatijnsch *antimonium* af te leiden van het arabische *uthmud* of *ithmid*, en DEVIC bepaalt er zich toe die afleiding »niet onmogelijk" te noemen. Ik zie in het spaansche *antimonio* geen ander van het latijn afgeleid element dan de uitgang *io* van *ium*, in aanmerking genomen de arabische oorsprong der alchemie, in Spanje met het woord *al-ithmid* ingevoerd, welk woord door metathesis eerst in *althimid* en later in het Spaansch *althimod* en *antimonio* veranderd is. De verandering van *d* in *n*, vooral bij zulk eene onspaansche terminatie als *od* is, heeft niets bevreemdends; en men behoeft zich evenmin te verwonderen 't zij over het blijven van de arabische *th*, zooals in *althimod*, 't zij over de verandering daarvan in *t*, zooals in *antimonio*. Inderdaad (zie DOZY'S Glossarium enz. pag. 20 der tweede editie), evenals de arabische *th* in *thagri* de oorsprong is van de spaansche *z* in *zegri* en van de spaansche *t* in *tagarino* (Moor die onder Christenen leeft en, omdat hij de taal van dezen goed spreekt, moeielijk te onderkennen is), zoo is de arabische *th* in *al-ithmid* de oorsprong van de spaansche *z*, als *th* uitgesproken in *alcimod*, en van de spaansche *t* in *antimonio*. De tweede *i* in *al-ithmid* kan herleid worden tot de

eerste *o* in *alcimod* en *antimonio*. Men vergelijkte slechts, onder vele andere woorden, het arabische *al-mikhadda* met het spaansche *almohada*, kussen, peluw. Met betrekking tot de *l* in *al-ithmid* moet worden aangemerkt, zooals de heer DU RIEU zoo goed is geweest mij te melden, dat *anti* voor latijnsche ooren veel gemeenzamer is dan *alti*, en dit dan ook gemakkelijker vervangt; en na deze verwisseling kan de finale *d* in een neusklink veranderd zijn onder den invloed van de voorafgaande *n*. Als een versterkend bewijs ten gunste van de verandering van *l* in *n* voeg ik hier nog bij (DOZY l. c. pag. 21) dat deze in het Algerijnsch dialect dikwijls plaats vindt. Ik meen ten slotte, dat de afleiding van *alcimod* en *antimonio* van *al-ithmid* niet alleen niet onmogelijk, maar, ofschoon niet zeker, ten minste waarschijnlijk is."

Ik achtte deze taalkundige beschouwing dáárom voor het »Album der Natuur" niet ongeschikt, omdat velen nog blijven hechten aan de afleiding van het woord *antimonium* van *anti-monachos*, »tegen de monniken", »den monniken vijandig", welke naam aan dat metaal zou gegeven zijn, omdat, zegt men, zekere kloosterlingen na het gebruik van antimonium als geneesmiddel steeds bezweken, en men daaruit opmaakte dat juist monniken geen antimonium konden verdragen. De fransche naam *antimoine* schijnt daartoe aanleiding te hebben gegeven. De beide laatste syllaben van *antimoine* zijn echter niets dan het verfranschte *monium*, zooals in *aigremoine* van *agrimum*, *patrimoine* van *patrimonium*, in welke woorden *monium* noch met *monachus*, noch ook met *μονιός* »eenzaam" in eenige de minste betrekking staat.

L.